

Gräddtårtan

teologisk komedi i en scen av

Christian Lanciai

9.8.1990

Personerna :

Den avlidne klockarens sex ogifta fastrar:

Asta

Gusti

Edna

Beda

Dagmar

Hjördis

Kyrkoherden,
en pompös person som aldrig tror på vad han själv predikar.

fru Larsson

fru Bengtsson

fru Johansson

Fru Nilsson

fru Olsson

fru Andersson

fru Karlsson

organisten (Kasper)

biskopen (Kalle)

den objudne gästen (Johannes)

handlingen tilldrar sig vid den nyss avlidne klockaren Alberts minneskafferep i augusti 1990 i någon församling någonstans.

Sagde klockare Albert var son till Fridolf, ende brodern till de sex ogifta systrarna Asta, Beda, Dagmar, Edna, Gusti och Hjördis.
Ytterligare en syster Cecilia förekommer ej i handlingen.

Copyright © Christian Lanciai 1990

Gräddtårtan

Asta Så! Nu är allting färdigt!
Gusti Vi blev klara i tid innan gästerna kommer!
Asta Hur många tror du det blir, Gusti?
Gusti Jag är rädd, kära Asta, att vi får räkna med ganska många, ty vår älskade brorson var varmt avhållen av hela församlingen.
Asta Ack! Bara jag tänker på honom blir mina ögon fulla av tårar!
Gusti Mina också!
Edna Mina också!
Beda Mina också!
Dagmar Ack, nu skulle vår käre Fridolf ha varit här!
Hjördis Ack, det är nog bäst som sker, kära systrar! Han slapp i alla fall uppleva sin ende sons begravning!
Alla Ack! Suck! (*alla lipar och använder näsdukarna och snyftar och torkar sig och snyter sig, tills det ringer på dörren.*)
Asta Ack! Nu är de här!
Gusti Gästerna kommer! (*Det blir fart på de sex gamla systrarna. Gusti öppnar dörren.*)
Nå, men kyrkoherden! Välkommen, herr kyrkoherden! Vi är så glada att ni ville hedra vår brorsons avskedstillställning!
Kyrkoherden (*värdig och högtidlig*) En klockare är alltid en klockare och omistlig som sådan. (*träder in och hälsar på systrarna i tur och ordning, som alla fjäskar för honom.*)
Goddag, goddag!
Edna Ack, herr kyrkoherden, vad ni predikade vackert till vår stackars brorsons ära!
Kyrkoherden Han var vår enda klockare, fröken Edna.
Dagmar Saknar man honom mycket i församlingen?
Kyrkoherden En klockare är alltid omistlig, fröken Dagmar. (*Det ringer på dörren. Asta öppnar. En hel drös med gäster kommer in, enbart gamla tanter.*)
fru Larsson Ack, fröken Larsson, vi är så *bedrövade* över er brorsons ändalykt!
Asta Är ni det, fru Larsson? Så snällt av er!
fru Bengtsson Tänk att han skulle gå och dö så där utan vidare! Tänk bara! Unga karlen!
fru Johansson Hur gammal var vår käre klockare?
fru Nilsson Bara fyrtiofyra år!
fru Olsson Det är en katastrof för hela vår heliga kyrka!
Kyrkoherden Såja, fru Olsson, han var dock bara en klockare!
fru Olsson Men en klockare är dock en klockare!
fru Andersson Är det sant som somliga säger att han tog livet av sig?
Kyrkoherden Kära fru Andersson, jag kan försäkra er att ett sådant rykte är helt utan grund. Pojken kan endast ha fallit genom en olyckshändelse.
fru Andersson Men vad gjorde han då uppe i kyrktornet, kyrkoherden?
Kyrkoherden (*knäpper ihop händerna och riktar blicken uppåt*) Endast Gud vet, fru Andersson.
fru Andersson Men *kan* det inte ha varit självmord, kyrkoherden?
Kyrkoherden Omöjligt, fru Andersson. Även ett självmord kräver ett motiv. Han hade absolut inga motiv.
fru Olsson Men var han kanske sjuk på något sätt?
fru Johansson Han hade kanske fått Aids. Alla unga människor får ju Aids nu för tiden.
Kyrkoherden Inte bara alla unga människor, fru Johansson. Alla kan vi få Aids. Ingen är undantagen från den faran.
fru Karlsson (*i rullstol, 108 år gammal*) Men det kan väl ändå inte gälla mig, kyrkoherden?
Kyrkoherden Det gäller oss alla, fru Karlsson.

fru Nilsson Ja, ja, vår käre kyrkoherde är ju alltid så solidarisk. Han viger ju till och med homosexuella.

Kyrkoherden Inte viger, fru Nilsson. Bara välsignar.

fru Nilsson Men är inte det tillräckligt i dessa dagar, herr kyrkoherden, för att unga ansvarslösa människor ska kunna tillåta sig vad som helst och betrakta vilka onaturliga föreningar som helst som lagliga äktenskap?

Gusti Tyst på sig nu, fru Nilsson! Ni vet ju att man inte öppet ska tala med kyrkoherden om sådant! Sätt sig till bords i stället!

Välkomna nu alla till bords till firandet av åminnelsen av vår käre, käre brorson, som så underligt störtade ut för sitt eget kyrktorn nu för bara en dryg vecka sedan! Och han var vår ende brorson! (*tar fram näsduken och snyftar. Alla hennes fem systrar börjar genast göra samma sak. Sedan följer alla tanterna exemplet.*)

Asta (efter en stund) Nå, nå, kaffet kallnar ju! Och vi får inte låta gräddtårtorna surna! Det är ju rötmanad! Sätt sig nu till bords!

(*Alla sätter sig ivrigt till bords och börjar ivrigt servera sig med kaffe och gräddtårta. Stämningen blir genast uppsluppen och kafferepsflamsig.*)

(*Det ringer på dörren.*)

Ännu mera gäster! Vem kan det vara!

(*Gusti öppnar dörren.*)

Gusti Det är organisten! Välkommen, herr organist!

organisten (en mager stofil) Jag kände att jag inte kunde svika vår käre klockare vid hans sista minnesstund.

Kyrkoherden (från den förnämsta platsen vid bordet) Jag trodde du hade arbete att göra, Kasper.

organisten Ja, herr kyrkoherden, men även om man har arbete att sköta är de mänskliga plikterna viktigare.

Kyrkoherden Så du kom inte bara för gräddtårtorna?

organisten (tvetydigt) Jo, jag kom bara för gräddtårtorna.

Hjördis Herr organisten skall då alltid skämta! Vad vore vår kära församling utan hans saliga humor! (*för förtjust in honom*)

Kyrkoherden Hans humor är väl torr ibland för min smak.

organisten Ja, herr Kyrkoherden föredrar sötsliskt sentimentalt allvar.

Kyrkoherden Vi är här på en begravning, Kasper.

organisten Jag är medveten om det. Tyvärr är det dessutom fel persons begravning.

Kyrkoherden Jaså! Hade du hellre sett någon annan död?

organisten Ja, exempelvis en sådan som Saddam Hussein.

Kyrkoherden Du tog orden ur munnen på mig.

Edna Sätt sig nu, organisten, och drick kaffe med oss! Det finns gräddtårta så det räcker, och plats finns det alltid.

organisten Tack. (*sätter sig på lämpligt avstånd från kyrkoherden*)

fru Olsson Vad tror ni att klockaren dog av, herr organist?

organisten Han slog ihjäl sig.

fru Olsson Men varför?

organisten Det vet bara kyrkoherden.

fru Olsson Han påstår att det vet bara Gud.

organisten Ja, fru Olsson, herr kyrkoherden är detsamma som Gud.

fru Olsson Vad menar herr organisten?

organisten Fråga kyrkoherden.

fru Olsson Nej, det vågar jag nog inte.

Kyrkoherden (reser sig och skall hålla tal) Ja, det var ju sorgligt det här. Vi hade bara en klockare, och nu är han borta. Halvdöv var han dessutom, så hans bortgång är dubbelt tragisk. Vi kan bara beklaga....(*det ringer på dörren*)

Asta Mera gäster! Gusti, skynda dig att öppna! (*Gusti öppnar dörren.*)

Gusti Men det är ju hans allernådigaste excellens själva biskopen!

Biskopen Är kyrkoherden här?

Gusti Ja visst är han här! Vi är alla här! Har ni också kommit för att fira vår stackars klockares begravning?

Biskopen Jag ville bara byta några ord med kyrkoherden om saken.

Kyrkoherden (*har rest sig*) Tjänare, Kalle! Jag visste inte att du var i stan!

Biskopen Förlåt att jag bryter in så här, men terroristerna är på krigsstigen igen.

Kyrkoherden Menar du Saddam Hussein? Han kommer inte hit till Sverige.

Biskopen Nej, nej, den dåren är ett oskyldigt får i jämförelse med de verkliga huliganerna, kvinnoprästmotståndarna och alla dessa fanatiker som vill hindra oss från att viga homosexuella....

Dagmar Men sätt sig ner, biskopen! Ni måste ju få lite kaffe och gräddtårta!

Biskopen Är det en sådan begravning?

Kyrkoherden Ja, det är just en sådan begravning. Utan gräddtårtorna hade ingen kommit hit.

Biskopen Jag förstår.

Kyrkoherden Bikta nu dina bekymmer för mig.

Biskopen Hur dog din klockare egentligen?

Kyrkoherden Han störtade ner från tornet.

Biskopen Ja, så mycket vet hela världen, men varför? Han kan ju inte bara ha ramlat. Han var ju ganska skön och välskapt. Det var väl inte du som fockade honom?

Kyrkoherden Vad menar du med 'fockade'?

Biskopen Du vet vad jag menar.

Beda Lite mera tårta, biskopen?

Biskopen Tack, det var en alldeles gudomligt ljuv gräddtårta ni har presterat med just så mycket grädde att man kan storkna i ljuvhet. Fortsätt, Putte. Jag måste få veta allt.

Kyrkoherden Det är inget mer att berätta.

Biskopen Det är det visst. Annars skulle inte alla motståndarna mot homosexuella äktenskap använda din klockare som symbol och martyr för sin sak.

Kyrkoherden Du menar inte att de har fått veta det?

Biskopen Veta vad då?

Kyrkoherden Herre Gud! (*blickar ner i en avgrund*)

Biskopen Ja, det kan man lugnt säga.

Kyrkoherden Men vi måste ju ta hänsyn till de transsexuella också. De måste också få gifta sig med vem de vill. Och vi måste låta transvestiterna få adoptera vilka barn de vill. Annars är det ju diskriminering.

Biskopen Glöm inte de lesbiskas rättigheter att få knulla vem fan de vill.

Kyrkoherden Det är just det som är det kinkigaste problemet. De kan ju inte knulla någon. Hur kan man då ge dem fria knullrättigheter och legalisera dem?

Biskopen Men de måste åtminstone få adoptera homosexuella barn.

Kyrkoherden Hur vet man att barn är homosexuella?

Biskopen De har homosexuella föräldrar.

Kyrkoherden Men de kan ju inte göra barn.

Biskopen Nej, men de kan adoptera dem och göra dem homosexuella.

Kyrkoherden Jag förstår vad du menar.

Hjördis Lite mera kaffe och gräddtårta, biskopen?

Biskopen Tack, gärna. Det är precis vad jag behöver. Men du har inte sagt vad som hände med klockaren.

Kyrkoherden Någon tog i för hårt mot honom.

Biskopen Det var det jag fruktade. Vet du vem det var?

Kyrkoherden Hur ska jag kunna veta det? Kyrkan vimlar ju av homosexuella eftersom vi skyddar dem och uppmuntrar dem.

Biskopen Du menar att vem som helst kan ha gjort det?
Kyrkoherden Jag kan inte avslöja bikthemligheter.
Biskopen Ja, ja, jag får tala med ärkebiskopen om det här.
Kyrkoherden Han är väl på vår linje?
Biskopen Du menar att låta homosexuella och transsexuella och transvestiter få gifta sig med både transsexuella, homosexuella och transvestiter och låta dem få adoptera både homosexuella, transsexuella och transvestitbarn och uppfostra dem hur de vill och kräva mänskliga rättigheter för alla pedofiler?
Kyrkoherden Det är väl det minsta vi kan begära i kristendomens namn, eller hur?
Biskopen Ja, vi måste ju vara toleranta. Vi är ju för helvete en moralisk kyrka!
Kyrkoherden Det är det jag menar.
Biskopen Jag måste gå. Tack för kaffet.
Asta Lite mera kaffe, biskopen?
Biskopen Tyvärr, jag beklagar, men jag måste vidare. Jag måste genomföra kvinnoprästmotståndarnas lagliga uteslutning ur kyrkan.
Asta Vi förstår. Det är en skandal att något motstånd får förekomma.
Biskopen Ja, är det inte?

(det ringer på.)

Beda Vem är det nu som kommer?
Biskopen Min avlösare. Hej, Kalle. Vi måste göra om vår Reeperbahnmission en gång snart igen.
Kyrkoherden Ja, flickorna där nere har alldeles för få kunder.
Gusti (vid dörren) Vem är ni?
gästen (utanför dörren) En sörjande.
Gusti (släpper in honom) Kom in, kom in.
(Gästen kommer in, en illa klädd ung man med mössan i hand.)
Biskopen Du kommer och avlöser mig, min gosse. Du är tillräckligt skön för att kunna ersätta klockaren.
Kyrkoherden Stick nu, Kalle, och tafsa inte. (*Biskopen går. Gästen kommer in och tar plats.*)
fru Johansson Vem är han?
Dagmar Det måste vara en av vår kära brorsons bekanta.
fru Nilsson Det är kanske en av de homosexuella som kyrkoherden glömde bort att viga med klockaren varför han hoppade ut från tornet?
fru Andersson Men fru Nilsson, vilken fantasi ni har!
fru Nilsson Förlåt mig. Som vanligt tänkte jag mig inte för.
Kyrkoherden (går fram och tar emot gästen) Ursäkta, jag hörde inte namnet. Kände ni vår klockarvän?
gästen Ja.
Kyrkoherden Ni kanske rentav kände honom väl?
gästen Ja.
Kyrkoherden Vem är ni?
gästen Jag var Alberts enda vän, och jag vet varför han dog, och jag har kommit hit för att vädra saken.
Asta Då är ni hjärtligt välkommen unge vän! Sätt er ned och drick litet kaffe! Servera vår unge vän rikligt med gräddtårta!
gästen (motstår alla försöken att föra honom till bords) Tack, men jag är inte hungrig.
Gusti Ja men lite kaffe då bara?
Dagmar Han måste dricka kaffe!
Edna Ja, kom nu och drick kaffe med oss!
Beda Sätt sig ned och drick kaffe!
fru Andersson Han måste få lite gräddtårta också.
(gästen låter sig motvilligt föras till bordet. Han placeras ganska nära kyrkoherden. Han får kaffe och gräddtårta.)

Kyrkoherden (återtär sin ställning) Ja, som jag nyss sade, så har vi just förlorat vår käre klockare, och vi saknar honom verkligen som den gode vän han var för oss alla....

gästenoch särskilt för kyrkoherden.

Kyrkoherden Ja, faktiskt särskilt för mig personligen, ty han var en synnerligen god vän till mig.

gästen Säg som det var, kyrkoherden.

Kyrkoherden Vad menar ni, herr....?

gästen Medge att ni tog livet av honom.

alla (utom organisten) Vad? (*utomordentlig bestörtning och upprördhet*)

spridda tantröster Vem är han? Att säga en sådan sak! Och till herr kyrkoherden! Det är ju inte klokt! Han måste vara påverkad. Kan vi inte få ut honom igen? – Nej, han har redan fått kaffe och gräddtårta.

Kyrkoherden Vår okände gäst här vet tydligen inte hur vår käre klockare dog.

gästen Jag vet precis hur han dog.

Kyrkoherden Hur dog han då?

gästen Han slog ihjäl sig efter ett fall från toppen av kyrktornet.

Kyrkoherden Ja. Hur kan ni då påstå att jag tog livet av honom?

gästen Ni drev honom till självmord.

alla (utom organisten) Vad? (*bestörtningen ännu större denna gång*)

Kyrkoherden Och hur menar min herre att jag drev honom till självmord?

gästen Ni plågade ihjäl honom liksom ni plågar ihjäl alla människor i er omgivning.

Kyrkoherden (sätter sig) Karlen är vansinnig. Ring efter mentalsjukhuset.

organisten Nej, herr kyrkoherden, han är inte vansinnig. Jag vet vem han är. Han har troget tjänat kyrkan i många år.

Kyrkoherden Som vad då?

organisten Som medlem i kören.

Kyrkoherden Vad är det här? En komplott?

organisten Inte alls. Jag visste inte att han skulle komma hit eller att han kände klockaren så väl. Men nu när han är här tycker jag han har rätt att tala, ty han vet tydligen en hel del som ingen annan här vet.

Kyrkoherden (nedlåtande) Som vad då?

gästen Som att ni tog livet av er första fru.

alla (inklusive organisten) Vad? (*bestörtningen ännu värre än vid de tidigare tillfällena*)

fru Johansson Nej, nu har jag fått nog! Det här är inte anständigt! (*reser sig och lämnar bordet*)

fru Larsson Jag också. (*reser sig*)

fru Bengtsson Jag också. (*reser sig. Fler vill följa deras exempel.*)

gästen (reser sig) Ett ögonblick, mina kära damer. Tillåt mig att förklara mig. Jag måste få säga ett enda väl valt ord till herr kyrkoherden. Sedan får ni alla göra vad ni vill. Låt mig bara få göra så här. (*har gått fram, och innan någon hunnit hindra honom har han tagit en gräddtårta och placerat den mitt i planeten på kyrkoherden.*)

Kyrkoherden (förbannad, reser sig) Förbaskade snorvalp! (*griper ursinnig en gräddtårta och kastar den mot gästen men träffar i stället fru Nilsson*)

fru Nilsson Nej nu! (*griper en gräddtårta och kastar iväg den och träffar en annan. Kedjereaktionen griper hopplöst omkring sig. Till slut står alla tanter och kyrkoherden och kastar gräddtårta på varandra portionsvis och fatvis medan endast organisten står utanför. Gästen går fram till honom.*)

organisten Är du nöjd nu?

gästen Nästan.

Kyrkoherden (desperat) Stopp! Stopp! vad är det här för kafferep! Vi skulle ju ha ett vanligt begravningskalas! Då ska vi väl inte stå och kasta tårter på varandra! (*striden utvecklas till att alla tanterna står och kastar gräddtårta på kyrkoherden.*)

Stopp! Stopp! Vad kastar ni alla gräddtårta på mig för? Jag är ju kyrkoherden!

Asta (förskräckt) Det är ju kyrkoherden!

Gusti Sluta! Sluta!

fru Nilsson Sluta, flickor! Har ni alldeles glömt bort att ni har kaffe kvar i era koppar? (stridigheterna avtar. Alla sätter sig och andas ut och försöker ta det lugnt.)

fru Olsson Det här var det värsta jag har varit med om!

fru Johansson Då skulle du ha sett hur det var på domprostinnan Agda Altheimers begravning.

fru Olsson Vad gjorde dom där?

organisten Någon slyngel släppte in vita möss så att alla tanter hoppade upp på bordet och skrek och drog upp kjolarna.

fru Olsson Nej, vad hemskt!

organisten Ja, fruktansvärt.

Kyrkoherden Nå, unge man, som började det här, kan jag få en förklaring?

gästen Jo, det här. (tar genast upp mera gräddtårta och träffar mitt i kyrkoherdens ansikte igen. Genast fortsätter kriget på alla fronter igen: bombardemang alla mot alla.)

Kyrkoherden (vrålar) Det här går för långt!

gästen Det kan gå längre! (kastar mera gräddtårta på kyrkoherden)

organisten Vänta nu litet, Johannes. Du kan inte göra så här utan att förklara varför.

gästen (pekar på kyrkoherden) Är han inte förklaring nog?

organisten Jo, visserligen, men....

gästen Nå, då så! (kastar mera gräddtårta på kyrkoherden och tanterna utan att själv bli träffad)

organisten Din roll är den enda tacksamma här i spelet.

gästen Hämnden är ljuv! (kastar mera tårta)

Kyrkoherden Ring efter polisen!

Hjördis Tårtorna är slut!

Kyrkoherden Vapenvila! Vit flagg! Jag ger mig! (kriget upphör)

(torkar av sig, flåsande) Unge man, säg mig bara en sak. Varför har du aldrig satt i gång någonting sådant här i kyrkan?

gästen Där behövs tyngre artilleri.

Kyrkoherden Så bra som du siktar kunde du mycket väl träffa mig med en gräddtårta i nyllet när det behövs som bäst, nämligen när jag står i predikstolen.

gästen Tyvärr är det ont om gräddtårtor i kyrkan.

Kyrkoherden Härmed ska vi alltid ha massor med gräddtårtor vid varje kyrkkaffe i framtiden, om du bara talar om för mig varför du har utsatt mig för denna behandling.

gästen Alla som arbetar i församlingen är dina offer. Inte ens den mest försagde, stillsamme och anspråkslöse har undgått att bli trakasserad av denne kyrkoherde, bara för att han har det sättet att sätta sig på alla andra. Och varför har han detta sätt? Emedan han är den högst uppsatta prästen i församlingen. Som präst har han kunskap om Gud, och som kyrkoherde har han monopol på Gud i den församlingen. Men ingen mänska kan tro sig veta något om Gud eller kan förhäva sig med sin kunskap om Gud utan att bli omänsklig, ty Gud är ingen härskare, tyrann eller dogmatiker. Vem är Gud? Den ende Gud vi någonsin har sett var Jesus döende på korset, som var höjden av all humanitet någonsin. Men en präst eller en politiker, som tror sig representera eller genomföra Guds vilja, måste bli en inskränkt och omänsklig tyrann med intoleransens skyggglappar, som Robespierre, Stalin och Khomeini, som alla offentligt dyrkade det högsta väsendet.

Kyrkoherden Då är du ateist.

gästen Nej. Jag förnekar inte Guds existens. Jag förnekar bara någon människas rätt att inbilla sig vara delaktig i Guds existens. Ingen dödlig kan vara lik Gud, ty Gud är odödlig, om någonting är det.

Kyrkoherden Då tror du inte på uppståndelsen.

gästen Jag tror på en själslig uppståndelse, men aldrig på en kroppslig sådan.

(*tystnad*)

organisten Nå, kyrkoherden, hur blir det med gräddtårtorna till kyrkkaffet? (*gästen försvinner obemärkt under det följande.*)

Kyrkoherden Jag är rädd att kyrkorådet inte skulle gå med på det.

organisten Då sviker kyrkoherden sitt ord.

Kyrkoherden Ja, det gör jag i så fall, vilket jag beklagar.

organisten Alltså har kyrkoherden ingen trovärdighet.

Kyrkoherden Nej, tydligen inte. Men vilken mänska kan anses ha någon trovärdighet mera efter att ha fått en enda gräddtårta på sig?

(*tystnad*)

Asta Ge kyrkoherden lite mera kaffe.

Gusti Ja, och Dagmar, vill du se till att reservgräddtårtorna hämtas in från köket?

Dagmar Ja. Lyckligtvis var vi beredda på objudna gäster.

Edna Men var är vår objudne gäst?

Hjördis Herr organist, har er körmedlem gått och försvunnit?

organisten Oroa er inte, kära tanter. Han dyker alltid upp på nytt.

Kyrkoherden Menar du, Kasper, att han bara kom för gräddtårtornas skull?

organisten Nej, herr kyrkoherden, han var den enda av oss alla som kom hit för den avlidne klockarens skull.

(*tystnad*)

Kyrkoherden (*räcker fram sin tomma kopp*) Kan jag få lite mera kaffe och gräddtårta?

(*de nya gräddtårtorna bärs just in. Tanterna serverar gärna kyrkoherden mera kaffe, och stämningen blir snart åter normalt uppsluppen och kafferepsflamsig.*)

Slut.

Post Scriptum. Ingen av farsens deltagare har någon som helst eller har haft någon som helst motsvarighet i verkligheten – såvitt författaren vet.

C.L.